

MONIKANSALLISTEN JA KANSALLISTEN SUORITUSKYKYJEN KEHITTÄMINEN MULTINATIONAL EXPERIMENT -KEHITTÄMISHARJOITUKSISSA

Multinational Experiment (MNE) on sarja monikansallisia kehittämisharjoituksia, joissa kehitetään Yhdysvaltojen asevoimien Joint Forces Commandin (JFCOM) johdolla yhteisiä sodankäynti- ja kriisinhallintakykyjä. Kehittämistyössä on yhä enemmän korostunut sekä viranomaisyhteistyö, että yhteistyö kansainvälisten järjestöjen ja vapaaehtoisten avustusjärjestöjen kanssa kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Tässä artikkelissa esitellään Suomen osallistumista MNE -kehittämisharjoituksiin.

1. US JFCOM:n tehtävät ja Suomen yhteistyö johtoportaana kanssa

Yhdysvaltojen asevoimat on jaettu operatiivisen toiminnan kannalta yhdeksään puolustusministerin alaiseen yhteiseen johtoportaaseen, Unified Combatant Commandiin (COCOM). Viisi näistä on alueellisessa vastuussa olevia johtoportaita, jotka johtavat operaatioiden suunnittelua, valmistelua ja johtamista alueillaan, kuten esimerkiksi Euroopasta ja Afrikasta vastaava European Command. Neljällä COCOM:lla on puolestaan määrätty operatiivinen vastuu maailmanlaajuisesti. Näitä ovat strategisista asejärjestelmistä ja avaruusoperaatioista vastaava Strategic Command, strategisista kuljetuksista vastaava Transportation Command sekä erikoisjoukko-operaatioista vastaava Special Operations Command.

Neljäs toiminnallinen COCOM on Joint Forces Command (JFCOM). JFCOM:n esikunta sijaitsee USA:n itärannikolla, Norfolkissa, Virginian osavaltiossa. Nykyisen nimensä ja tehtävänsä 1999 saaneella johtoportaalla on kaksijakoinen tehtävä. Ensimmäinen on joukkotuotantotehtävä, jossa JFCOM hallinnoi Pohjois-Amerikassa olevia yli 1,1 miljoonaa aktiivi- ja reservikomponentin sotilasta. Kun aluevastuussa oleva COCOM tarvitsee joukkoja tulevaan tai käynnissä olevaan operaatioon, JFCOM valitsee käytettävistä olevista joukoista sopivan joukkopaketin, joka esitetään Pentagonin yhteisesikunnalle (Joint Staff) hyväksyttäväksi. Hyväksymisen jälkeen JFCOM kouluttaa joukon, johtaa siirron toiminta-alueelle ja luovuttaa joukon aluevastuussa olevalle johtoportaalle.

Johtoportaana toinen päätehtävä on USA:n asevoimien transformaation johtaminen. JFCOM johtaa asevoimien yhteistä konseptien kehittämistä ja kokeilutoimintaa, yhteistä koulutusta ja sen kehittämistä sekä koordinoi puolustushaarojen yhteistoi-

mintakyvyn ja suorituskykyjen integroinnin kehittämistä.

JFCOM:n komentaja, amiraali Edmund Giambastiani, tarjosi vuonna 2002 Suomen puolustusvoimille mahdollisuutta asettaa yhteysupseeri JFCOM:iin. Johtoportaan keskeisen asema USA:n asevoimien transformaation kehittämässä oli jo tunnistettu puolustusvoimien johdossa, ja amiraali Giambastianin tarjous otettiin nopeasti vastaan. Puolustusvoimien ensimmäinen yhteysupseeri aloitti tehtävänsä kesällä 2003.

Yhteysoverseerin tärkeimmiksi tehtäviksi määritettiin puolustusvoimien yhteistointakyvyn kehittäminen USA:n ja muiden valtioiden asevoimien kanssa etenkin johtamisjärjestelmien ja -prosessien osalta sekä puolustusvoimien suorituskyvyn kehittämisen kannalta tärkeiden hankkeiden tunnistaminen.

2. MNE 1-3 kokeiluharjoitukset

Samalla kun Suomi asetti JFCOM:iin yhteysupseerin, alettiin kartoittaa niitä monikansallisia kehittämisharjoituksia, joihin puolustusvoimien osallistumisen painopiste kannattaisi laittaa. Varsin nopeasti huomio kiinnittyi MNE -kehittämisharjoitukseen. MNE-harjoitusten tarkoituksena on kehittää yhteistyötä, informaation jakamista ja esikuntarakenteita koalition vaikutusperusteisten operaatioiden (Effects Based Operations – EBO) suunnittelussa ja toteutuksessa. Kehittämisharjoituksia oli siihen mennessä järjestetty kolme kappaletta, ja ne olivat laajentuneet osallistujamäärän ja tavoitteiden osalta nopeasti.

MNE1 kehittämisharjoitus oli pidetty marraskuussa 2001. Mukana oli ollut noin 50 henkilöä Australiasta, Iso-Britanniasta, Saksasta ja USA:sta, ja harjoituksessa oli kehitetty yhteisiä hajautettuja suunnittelumekanismeja. MNE2 seurasi helmikuussa 2003. Osallistujia oli 180, ja mukaan oli tullut edellisten maiden lisäksi Kanada ja NATO:n transformaatioesikunta (ACT). MNE2:ssa kehitettiin monikansallista tiedon jakamista ja Operational Net Assessment -arviointityökalua. Vuotta myöhemmin oli vuorossa MNE3, jossa oli jo yli 400 osallistujaa, ja uutena maana mukaan tuli Ranska. MNE3:ssa kehittämisen kohteena oli toiminnallisesti organisoitu esikuntarakenne ja vaikutusperusteinen suunnittelu (Effect Based Planning – EBP).

Pääesikunnassa todettiin, että nopeasti laajeneva MNE -kehittämisharjoitussarja näytti tarjoavan parhaat mahdollisuudet kehittää puolustusvoimien kannalta keskeisiä johtamiskykyjä. Keväällä 2004 päätettiin, että Suomi osallistuisi MNE4:ään. Päätös hyväksyttiin Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisessa ministerivaliokunnassa (UTVA). Ruotsi oli asettanut oman yhteysupseerinsa JFCOM:iin Suurin piirtein samoihin aikoihin kuin Suomikin. Myös Ruotsi päätti osallistua MNE4-kehittämisharjoitukseen.

3. MNE4 tavoitteet, suunnittelu ja valmistelu

MNE 4:ään osallistuivat Suomen lisäksi Australia, Iso-Britannia, Kanada, Saksa, Ranska, Ruotsi, USA ja NATO:n ACT -esikunta. MNE4 -kehittämisharjoituksen tavoitteeksi oli asetettu vaikutusperusteisten yhteisoperaatioiden (EBO) konseptin testaaminen ja kehittäminen viitekehyksessä, joka käsitti muun muassa viranomaisyhteistyön monikansallisissa kriisinhallintaoperaatioissa. Tavoitteena oli lisäksi tukea tällaisessa ympäristössä toimivan operatiivisen tason yhteisesikunnan suunnittelu- ja johtamisprosessien, organisaatioiden ja teknologioiden kehittämistä.

Suunnittelu- ja johtamisprosessin kehittämisen tavoitteena oli luoda komentajalle ja esikunnalle laaja-alainen ja kokonaisvaltainen tilannetietoisuus toimintaympäristöstä (analysis), kyky harmonisoida sekä sotilaalliset, että ei-sotilaalliset toimet yhdeksi operatiiviseksi toiminnalliseksi kokonaisuudeksi (planning), kyky koordinoida, ohjata ja seurata operaatioiden toteutusta (execution) sekä kyky arvioida operaation etenemistä kohti sille asetettua päämäärää aikaansaatuun vaikutusten sekä seurannaisvaikutusten avulla (assessment). Tilannetietoisuuden osalta korostettiin tarvetta ymmärtää toimintaympäristöä kokonaisvaltaisesti, mukaan lukien toimintaympäristön eri toimijoiden ja toimintojen syy-seuraus-suhteet.

Kokonaistavoitteita tukevia kehitettäviä konsepteja ja työkaluja oli useita. NATO johti Effects Tasking Orderin kehittämistä. Sen tavoitteena oli luoda formaatti, jolla suunnitteluprosessin lopuksi voidaan antaa käsky ilmaisemaan komentajan ohjaus sekä alaisille komentajille että ylemmille johtoportaille. Saksan kehittämissivastuulla oli kaksi aluetta. Knowledge Base Developmentin tarkoituksena oli kehittää prosessi ja työkalu, joilla tuetaan vaikutusperusteisten operaatioiden suunnittelua, toteutusta ja vaikutusten arviointia tarjoamalla kokonaisvaltaisen näkemyksen eri järjestelmien ja toimijoiden välisestä riippuvuus- ja vaikutussuhteista. Informaatio-operaatioiden osalta kehitettiin konseptia siitä, kuinka voitaisiin vaikuttaa vastustajan informaatioon ja informaatiojärjestelmiin samalla puolustaen omia järjestelmiä hyökkäyksiltä.

Kanada vastasi puolestaan Knowledge Managementin kehittamisestä. Tavoitteena oli taata oikean tiedon tarjoaminen oikeille ihmisille oikeaan aikaan sellaisessa muodossa, että se on helposti ymmärrettävissä ja hyödynnettävissä. Australia johti Multinational Interagency Group -konseptin kehittämistä. Siinä pyrittiin laatimaan konsepti operatiivisen tasan sotilasesikunnan ja siviilitoimijoiden (siviiliviranomaiset, kansainväliset järjestöt ja ei-valtiolliset järjestöt) välisen suunnittelun ja koordinaation mahdollistamiseksi. Ranska johti puolestaan Strategic Context for Conflict Resolution -aloitetta, jonka tavoitteena oli laatia ohjeistus siitä, miten operaation perustaksi voidaan laatia strategisen tason poliittis-sotilaallinen ohjaus koalition jäsenmaiden ja kansainvälisen yhteisön toiminnan koordinoimiseksi. Monikansallis-

ta informaation jakamista kehitettiin USA:n johtamassa Multinational Information Sharing -aloitteessa. Tavoitteena oli luoda keinot jakaa turvallisesti dataa USA:n ja koalition jäsenten välillä. Kuvassa on esitetty MNE4:n kehittämiskrakennetta kuvaava ”kalanruoto”-malli.

Suomen osallistumisen tavoitteeksi MNE4:ssä asetettiin yhteensopivuuden kehittäminen monikansallisissa yhteisoperaatioissa doktriini- ja prosessitasoilla sekä tiedonhankinta puolustushaarojen yhteisoperaatioista strategis-operatiivisella tasolla kansallisen puolustuksen kykyjen kehittämiseksi. Tämän lisäksi tavoitteena oli kokemuksen kerääminen sotilaallisten yhteisoperaatioiden prosessiperusteisesta johtamisesta hajautetulla toimintamallilla sekä tällaisen toimintamallin mahdollistavista teknologioista. Edelleen todettiin harjoituksen mahdollistavan suomalaisen viranomaisyhteistyön näkökulman tuomisen monikansallisiin eriasteisiin kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioihin sekä Suomen ja USA:n kahdenvälisen yhteistyön kehittämisen ja vahvistamisen.

MNE4:n suunnittelu ja valmistelu aloitettiin huhtikuussa 2004, ja tavoitteena oli järjestää varsinainen kokeilutapahtuma alkukevällä 2006. Suomalaisia upseereita osallistui kesästä 2004 alkaen suunnittelukokouksiin ja työpajoihin. Suomi ei uutena jäsenmaana ottanut mitään kehittämisaluetta kehittämisvastuulleen, mutta suunnittelijamme osallistuivat kehittämistyöhön kaikilla alueilla. Suomen yhteysupseeri johti lisäksi tiedustelualan kehittämistyöryhmää. Suunnittelujakson aikana luotiin kriisinhallintaoperaation johtamisen ja suunnittelun toimintatapamalli, jossa viranomaisyhteistyöllä ja siviili-sotilasyhteistyöllä on keskeinen merkitys. Toimintatapamallin toteutusta tukemaan kehitettiin työkalut ja tietotekninen kokonaisuus, joka perustui pääosin kaupallisiin ja käyttövalmiisiin tuotteisiin.

Suomen panos valmistelussa perustui vahvaan kansalliseen osaamiseen viranomaisyhteistyössä sekä vankan kokemukseen siviili-sotilasyhteistyöstä kriisinhallintaoperaatioissa. Etenkin Kosovon ja Bosnian operaatioissa todennettu johtovaltiokyky arvioitiin erittäin korkeatasoiseksi. Lisäksi työskentelyn aikana osoitettiin johtavaa osaamista telekommunikaatio- ja informaatioteknologia-aloilla kehittämisharjoituksen tietoteknisen rakenteen suunnittelussa ja toimeenpanossa. Suomalaisten käytännönläheistä ja loogista tapaa tehdä töitä arvostettiin korkealle.

Osallistuminen MNE4 -kehittämisharjoitukseen täysivaltaisena jäsenenä edellytti tiedonvaihtosopimusten laatimista kaikkien harjoitukseen osallistuvien maiden kanssa. Tämä osoittautui varsin pitkäksi ja monivaiheiseksi eri maiden puolustusministeriöiden väliseksi prosessiksi. Puolustusministeriön tuella viimeisetkin tiedonvaihtosopimukset saatiin kuitenkin allekirjoitettua syksyllä 2005.

MNE4 oli päätetty toteuttaa hajautettuna siten, että jokaisen jäsenmaan harjoitusosasto toimi kotimaassaan USA:n ja NATO:n tietosuojatun CFBL-verkon (Combined

Federated Battle Labs) kautta. CFBL-verkkoon liittyminen olisi kuitenkin merkinnyt mittavia teknisiä valmisteluja ja rahallisia sijoituksia, samalla kun valmisteluaikaa alkoi olla rajoitetusti. Puolustusvoimat päättikin olla tässä vaiheessa liittymättä verkkoon ja osallistua harjoitukseen JFCOM:n tiloissa. Ruotsi päätyi samaan ratkaisuun.

Kokeilun suunnittelu- ja valmisteluvaihe kesti kaikkiaan yli puolitoista vuotta. Siihen sisältyi yli 120 suunnittelu- ja työkokousta eri puolilla maailmaa Australiaa myöten. Puolustusvoimilla ei ollut luonnollisestikaan kykyä ja tarvetta osallistua kaikkiin tapahtumiin. Vain keskeisimpiin tapahtumiinkin keskittyminen vaati kuitenkin osallistumista yhteensä kymmeneen eri tapahtumiin. Noin kaksikymmentä henkilöä käytti näissä tapahtumissa yhteensä yli vuoden työpanoksen. Ulkomailla tapahtuvien töiden lisäksi henkilöstö teki suunnittelu- ja valmistelutöitä myös kotimaassa osallistuen viikoittain IWS-tietoverkossa (Info Work Space) järjestettyihin hajautettuihin suunnittelukokouksiin.

Sopivan henkilöstön löytäminen ja sitouttaminen näin pitkällä aikajaksolla järjestettävän kehittämisharjoituksen tehtäviin oli suuri haaste. Viimeiset muutokset kokoonpanoihin jouduttiin tekemään vain puolitoista kuukautta ennen varsinaista harjoitusta. Harjoitukseen osallistuminen vaati lisäksi mittavaa koulutusta käytettävien prosessien ja työkalujen hallitsemiseksi. Kansallinen koulutus järjestettiin kansainvälisen koulutustyöryhmän johtamana hyödyntäen JFCOM:n tuottamia tietokoneavusteisia koulutusohjelmia sekä muun muassa yhteistyössä ruotsalaisten kanssa järjestetyn koulutustapahtuman avulla. Tämän lisäksi kaikille osallistujille pyrittiin takaamaan osallistuminen vähintään yhteen valmistelutapahtumaan ennen varsinaista kokeiluharjoitusta. Järjestely oli toimiva ja tulokset olivat hyviä.

4. MNE4:n toteutus ja siitä saadut kansalliset opit

MNE4-kehittämisharjoituksen päätapahtuma toteutettiin kolmen viikon aikana helmi-maaliskuussa 2006. Harjoitus oli hajautettu siten, että Kanadan, Iso-Britannian, Saksan, Ranskan ja USA:n harjoitusosastot toimivat omissa maissaan. NATO:n henkilöstö toimi kootusti Turkissa. Suomen, Ruotsin ja Australian harjoitusosastot toimivat USA:ssa, JFCOM:n tiloissa Suffolkissa. Harjoitukseen osallistui yli 600 ihmistä, joista muodostettiin yhteisen peli- ja johto-organisaation lisäksi kaksi operatiivisen tason yhteisesikuntaa. Peliorganisaatio, joka kuvasi operatiivisille esikunnille alajohtoportaita sekä kansainvälisiä järjestöjä ja muita toimijoita, oli lähes 150 ihmistä. Johto-organisaatio oli yhtä suuri, käsittäen muun muassa yli 100 hengen analyysiosia, joka keräsi systemaattisesti tietoa myöhempää analysointia varten.

NATO ACT muodosti Nato Response Force -esikunnan, joka toimi Turkissa. Kahdeksan jäsenmaata muodosti puolestaan Coalition Task Force -esikunnan, jonka henkilöstö toimi hajautettuna viidessä maassa. Tämän mahdollistivat kehitetyt kollaboratiiviset työkalut, jotka tukivat hajautettua työskentelyä tietoverkoissa. NRF- ja CTF-esikuntien välillä ei ollut operatiivista yhteistoimintaa, mutta ne käyttivät samoja harjoitusteknisiä järjestelyjä kuten skenaariota, tietoteknistä verkkoa ja johtoorganisaatiota. Tällaiseen järjestelyyn päädyttiin, jotta Suomi ja Ruotsi NATO PFP -maina sekä Australia saattoivat osallistua kokeiluun täysipainoisesti osana monikansallista esikuntaa. Sotilasorganisaatioiden lisäksi harjoitukseen osallistui YK:n erityisjärjestöjä ja USA:n siviiliviranomaisia.

Harjoitusskenaario oli rakennettu Afganistaniin. Skenaariossa käytettiin todellisia Afganistanin vakauttamisoperaation perustietoja, mutta käytettävät esikunta- ja joukkorakenteet sekä tapahtumat olivat kuvitteellisia. Esikunnat toteuttivat harjoituksen aikana kaksi EBO -suunnittelukierrosta käsittäen sekä puhtaasti sotilaallisia taistelutehtäviä, että vakauttamis- ja jälleenrakentamistehtäviä. Kokeilutuloksia kerättiin, arvioitiin ja analysoitiin tieteellisin keinoin.

Suomen osasto käsitti harjoituksessa yhteysupseerin lisäksi yhdeksän majuri-everstitason upseeria ja yhden puolustusministeriön virkamiehen. Henkilöstö oli hajautettu johto- ja peliorganisaatioon ja CTF-esikuntaan siten, että saatiin kattava kuva kaikista keskeisistä kehitettävistä kokonaisuuksista sekä harjoituksen johtamis- ja analyysitoiminnasta. Everstiluutnantti Kim Jäämeri Pääesikunnan operatiiviselta osastolta johti Suomen osallistumisen.

MNE4 sai osakseen paljon huomiota tutkimus- ja kehittämissuhteisöissä ja mediasa. Useiden eri maiden asevoimien ja eri alojen ministeriöiden johtoa tutustui harjoitukseen, mukaan lukien Suffolksissa vierailut puolustusvoimain komentaja, amiraali Kaskeala.

Harjoitus ei päättynyt maaliskuussa itse päätapahtumaan. Mittavaa kerättyä aineistoa käsiteltiin ja analysoitiin useissa työkokouksissa. Tärkeimmät opit esiteltiin osallistujamaiden ylimmälle sotilaalliselle johdolle sekä yhteistyökumppaneille toukokuussa Brysselissä pidetyssä Senior Leader -seminaarissa, johon osallistui Suomesta muun muassa puolustusvoimain komentaja, NATO-edustustomme johto ja valmiuspäällikkö. Seminaarissa tehtiin myös päätös jatkaa kehittämisharjoitussarjaa.

Kehittämisharjoituksessa testattu suunnittelukonsepti osoittautui harjoituksessa kokonaisrakenteeltaan toimivaksi ja käyttökelpoiseksi työskentelymalliksi. Perusratkaisuna ja lähestymistapana EBO:a voidaan rajoitetusti hyödyntää myös kansallisessa operatiivisessa suunnittelussa. Konsepti ei ole kuitenkaan missään nimessä valmis, vaan vaatii jatkokehittämistä ja harkintaa sen osalta, miten sitä voidaan soveltaa suomalaisen suunnitteluprosessiin FINGOP:n tukena.

Konseptin selkeänä vahvuutena voidaan pitää fokuksen pakottamista oman toiminnan strategiseen päämäärään ja kaikkiin sen saavuttamista edistäviin vaikutuskeinoihin. Toinen vahvuus on pyrkimys vastustajan ja neutraalien toimijoiden huomioimiseen suunnittelussa. Tähän käytettiin erikoistuneita asiantuntijaryhmiä (red-green team). Selkeästi kansalliseenkin suunnitteluprosessiin opiksi otettavina asioina nähtiin myös suunnitteluvaiheeseen sisältyvät vaihtoehtojen mallintamiset, sotapelit ja simulaatiot. Pyrkimys tehtävien ja käytettävien resurssien yhteensovittamiseen suunnittelussa synkronointitaulukkoa hyväksi käyttäen nähtiin myös hyvänä toimintamallina, vaikka sitä ei harjoituksessa saatukaan vietyä riittävän yksityiskohtaiselle tasolle. Harjoituksessa käytetyt verkkokollaboraatiotyökalut tukivat hajautettua suunnittelua. MNE4:ssä saatuja kokemuksia voidaan hyödyntää konseptikehityksen ja operaatiotaidon opetuksen lisäksi erityisesti puolustusvoimien integroidun tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän kehittämisessä.

5. MNE5 -kokeiluharjoitus

Brysselissä toukokuussa 2006 tehdyn päätöksen mukaisesti MNE5 -kehittämisharjoituksen valmistelut käynnistettiin jo samana kesänä. Puolustusvoimien kansalliseksi koordinaattoriksi määrättiin komentaja Auvo Viita-aho. Ensimmäiset suunnittelukokoukset pidettiin alkusyksyllä. Harjoituksen rakenne ja tavoitteet alkavat olla jo valmiina. MNE5:n tavoitteena on kehittää viranomaisten välistä ja monikansallista suunnittelua, koordinointia ja toimeenpanoa yhteisen ja laaja-alaisen strategian luomiseksi ja toteuttamiseksi. Työ voidaan jakaa vaikutusperusteisen toiminnanperiaatteiden mukaisesti karkeasti yhteisen tilannetiedon, suunnittelun, toimeenpanon ja vaikutuksen arvioinnin kehittämiseen. Vaikka viranomaisyhteistyötä ja kriisinhallintakykyjen keittämistä painotetaan, luodaan MNE5:ssä myös johtamisalan sotilaallisia suorituskykyjä jatkamalla kehittämistyötä pääosalla MNE4:n kehittämisaalueista. Työskentely on monikansallista, mutta jakautuu kansallisiin vastuualueisiin (Focus Areas), joista Suomi johtaa yhtä.

Harjoituksen skenaario sijoittune Afrikkaan, käsittäen sekä sotilaallisia tehtäviä että siviilikriisinhallintaa ja viranomaisyhteistyötä. Kaikki jäsenmaat pyrkivät saamaan omia siviiliviranomaisiaan osallistumaan harjoitukseen. Myös YK:n osallistumista pyritään laajentamaan sekä samaan EU mukaan harjoitukseen.

Harjoituksen aikajänne on aiempaa pidempi, noin kolme vuotta. Pääharjoitukset järjestetään keväällä 2008 ja 2009. Koska yhtenä tavoitteena on saada valmiita tuotteita mahdollisimman nopeasti kentälle operatiiviseen käyttöön, järjestetään syksyllä 2007 ja 2008 vielä kaksi pienempää integrointi- ja kehittämistapahtumaa.

Puolustusvoimien johdossa arvioitiin, että muiden viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa toteutettavan yhteistyön osalta Suomella on paljonkin annettavaa MNE5:ssä. Tällaisia kokonaisuuksia ovat muun muassa yhteistoimintaprosessien, yhteisen tilannetietoisuuden sekä teknisen yhteistoimintaympäristön kehittäminen. Harjoitus tarjoaa mahdollisuuden hyödyntää 50 vuoden rauhanturvakokemuksia, kokonaisuunpuolustukseen perustuvaa viranomaisyhteistyötä ja teknistä osaamista foorumilla, jollaista ei aiemmin ole ollut käytettävissä. Suomen aikaansa edellä olevan SOA-pohjaisen (Service Oriented Architecture) johtamisjärjestelmäkehityksen mukana saatu osaaminen on ohjaavassa asemassa MNE5:n työkalukehitystä yhdenmukaistavia rakenteita suunniteltaessa. Tekniikka on kokeilutoiminnan mahdollistajana sinänsä merkittävässä asemassa, mutta ensisijaisena tavoitteena on kehittää yhteistoiminnan konseptia, prosesseja ja rakenteita. MNE5 tarjoaakin mahdollisuuden kehittää merkittäväällä tavalla kykyä kansainväliseen yhteistoimintaan kaikissa turvallisuuteen liittyvissä tilanteissa.

MNE-kehittämistoimintaan on Suomesta osallistunut tähän asti lähinnä vain puolustusvoimat. MNE5:ssä tavoitteena on ottaa huomioon viranomaisten ja ei-valtiolisten toimijoiden yhteistyön kehittäminen kaikilla tutkittavilla alueilla. Tasavallan presidentin ja valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen ministerivaliokunta (UTVA) päättikin 18.8.2006 kokouksessaan laajentaa osallistumisen myös muille hallinnonaloille. Viranomaistoimien koordinoimiseksi perustetaan MNE5:n kansallinen koordinaatioryhmä, jota johtaa ulkoasianministeriö. Puolustusministeriö asettaa kansalliselle koordinaatioryhmälle sihteerin.

MNE5:n kokeilutoiminnan ohjausta ollaan merkittävästi tiukentamassa MNE4:stä saatujen opetusten perusteella. Osaltaan tätä tavoitellaan aiempaa johdonmuokaisemmalla analysoinnilla, joka pyrkii kautta linjan takaamaan sen, että MNE5:ssä keskitytään kokeilemaan yhteistoimintaa ei-sotilaallisten toimijoiden kanssa. Analyysia tukee synteesitoiminta, jonka tavoitteena on varmistaa kunkin vastualueen pohjatiedon kattavuus ja yhtenevyys sekä nivoa yhteen kokeilutoiminnan aikana eri vastualueilla tehtävää työtä ja saatavia opetuksia.

Suomen vastuualueena MNE5:ssä on kaikkien kriisinhallinnan toimijoiden tilannetietoisuuden kehittäminen toimijoiden tasolla (kentällä). Työssä ei siis keskitytä niinkään operatiivis-strategis-poliittiseen tiedonvaihtoon, suunnitteluun ja päätöksentekoon, vaan tavoitteiden ja toiminnan viestimiseen, jonka edelleen tiedetään yhdenmukaistavan toimintaa kentällä. Kysymys on suuresta määrästä kriisinhallinnan toimijoita, jotka eivät toimi yhteisen johdon alaisuudessa. Suomi rakentaa kokeilutavaksi sellaista ympäristöä, joka ei ole kenenkään tarkasteltavan viranomaisen tai muun toimijan omistuksessa, mutta palvelee näitä kaikkia. Vain tällä lähtökohtaoletuksella voidaan tavoitella tasapuolista – ei esimerkiksi vain sotilaallisesta näkökul-

masta tarkasteltavaa – uutta suorituskyykyä. Ratkaisusta ei saada uskottavaa, ellei sen kehittämiseen saada merkittävää panostusta viranomaiskentän lisäksi ei-valtiollisilta kriisinhallinnan toimijoilta. Periaatteessa siihen on MNE-yhteisössä kuitenkin hyvät mahdollisuudet.

Vastuualueen tavoitteena on sekä teoreettisesti mallintaa toimintaympäristö, että konkreettisesti kehittää sovellettavia prosesseja ja niitä tukevaa työkaluvalikoimaa. Työn edistyessä tehtävät havainnot tavoitteista ja mahdollisuuksista julkaistaan kirjallisesti yhteistoimintaa kuvaavassa konseptissa ja sovellettavuutta testataan työkalulla. Näin myös ohjelmistoa saadaan kehitettyä iteratiivisesti. Suomen vastuualue osuu MNE5:lle asetettujen tavoitteiden ytimeen ja on siksi erityisen mielenkiinnon kohteena.

Suomi johtaa MNE:ssä yhden integrointitapahtuman (Minor Integrating Event; Information Exchange Architecture) yhdessä Ruotsin kanssa syksyllä 2008, mutta osallistuu merkittävällä panostuksella jo vuoden 2007 syksyllä Saksan johtamaan Shared Understanding -integrointitapahtumaan Kosovossa. Omalla vastuualueella Suomella on johdettavanaan seminaareja ja työkokouksia, jotka järjestetään pääosin Suomessa.

Edellä mainitun lisäksi suomalaiset osallistuvat muilla vastuualueilla tehtävään työhön joko oman vastuualueen integroinnin tai muiden kansallisten tavoitteiden, esimerkiksi sotilaallisen suorituskyyvyn kehittämisen, näkökulmasta. Sotilaallisia kehittämisalueita ovat muun muassa informaationsodankäynti, operatiivinen suunnittelu ja toimeenpano sekä logistiikka. Yleisen logistiikan lisäksi myös kriisilääkintä on voimakkaasti esillä. Alueella korostetaan erityisesti siviililääkinnän osallistumisesta. Kaiken kaikkiaan henkilöstö- ja resurssitarpeet tulevat olemaan selvästi MNE4:ää suuremmat.

6. Lopuksi

Puolustusvoimien kansainvälisen yhteistyön tavoitteena on parantaa kykyä yhteistoimintaan kansainvälisissä operaatioissa sekä kehittää kansallisen puolustuksen suorituskyykyjä. Painopiste molemmissa on puolustushaarojen yhteisten johtamisjärjestelmien ja -kykyjen kehittämisessä.

USA:n asevoimien JFCOM-johtoporras on yhteisten sotilaallisten suorituskyykyjen kehittämisskeskuksena ylivoimaisesti suurin ja kehittynein maailmassa. Se on tuottanut USA:n asevoimille merkittäviä puolustushaaroille yhteisiä suorituskyykyjä. Johtoporras on viime vuosina keskittynyt yhä enemmän kotimaan puolustuksessa ja kansainvälisessä kriisinhallinnassa tarvittavien kykyjen kehittämiseen. JFCOM:n

kansainvälinen yhteistyö on samalla kasvanut voimakkaasti. Monimutkaisten kotimaassa tapahtuvien ja kansainvälisten kriisien ratkaiseminen ei kuitenkaan onnistu pelkästään sotilaiden voimin. Siinä tarvitaan yhä kiinteämpää yhteistyötä muiden viranomaisten, kansainvälisten järjestöjen sekä vapaaehtoisten avustajajärjestöjen kanssa.

Tässä työssä MNE -kehittämisharjoitussarja on osoittautunut merkittävimmäksi foorumiksi. Se tarjoaa viranomaisten yhteisten tai yhdenmukaisten rakenteiden kehittämiseksi ja kokeilutoiminnalle alustan, jolla yhteistoimintaa voidaan kehittää kansainvälisessä ympäristössä ilman käsillä olevaa kriisiä.

Puolustusvoimien kannalta yhteistyö JFCOM:n kanssa on osoittautunut hyvin hedelmälliseksi. Koska yhteistyö perustuu kahdenväliseen sopimukseen, on Suomella paremmat mahdollisuudet tiedon vaihtoon ja yhteistoimintaan kuin esimerkiksi NATO:n kumppanimaana. MNE4 vaati melko paljon resursseja, mutta antoi puolustusvoimille paljon oppia omien johtamisjärjestelmien, johtamisprosessien ja työkalujen kehittämiseksi. Samalla on opittu merkittävästi uutta konseptien ja toimintatapojen järjestelmällisestä kehittämisestä.

MNE5:ssä painopiste tulee olemaan aiempaa lähempänä siviilikriisinhallintaa. Painotus tarjoaa Suomelle mahdollisuuden tarjota omaa merkittävää osaamistaan kehittämisfoorumeille. Toisaalta on syytä muistaa, että kansallisessa viranomaisyhteistyössämme on edelleen kehittämistä, ja tähän MNE5 tarjoaa hyvän ympäristön. Alustavat lupaukset Ulkoministeriön ja Sisäasiainministeriön hallinnonalojen osallistumisesta MNE5:een on jo saatu, mikä onkin tärkeää kehittämissarjoituksen onnistumisen kannalta.

MNE5:ssä kehitetään tulevaisuuden suorituskykyjä ja kokeillaan uusia tilannekuvan, suunnittelun ja johtamisen prosesseja sekä niitä tukevia työkaluja verkostokeskeisen ajattelun ohjaamana. Tarkastelua tehdään sekä sotilaallisen toiminnan tehostamisen että erityisesti viranomaisten yhteisen toiminnan suunnittelun näkökulmista. MNE5:n oppeja tulisi tulevaisuudessa kyetä soveltamaan paitsi hallinnonalojen sisällä myös yhteisesti toiminnan eri tasoilla. Luontevia yhteistoimintatapoja voivat olla muun muassa valtakunnalliset VALHA- ja TIETO-harjoitukset sekä alueelliset maanpuolustuskurssit ja harjoitukset.

Artikkeli perustuu kirjoittajien omiin kokemuksiin ja tämän vuoksi viitteistämistä ei ole voitu tehdä.